

Research Article

**ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
พื้นที่เมืองโบราณ เชียงแสน และพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน**
**SUSTAINABLE TOURISM DEVELOPMENT STRATEGIES FOR CHIANGSAEN
ANCIENT CITY AND CONNECTED AREAS BELONGING TO THE LOCAL
GOVERNMENT IN CHIANGRAI BORDER SPECIAL ECONOMIC ZONE**

เพ็ญสดใส นิสสัยสุข^{1*} นาวิน พรมใจสา² กฤตเมธ บุญนุ่น³ และจันจิรา วิชัย⁴

Phensotsai Nissaisook^{1*}, Nawin Pomjaisa², Kittimate Boonnun³ and Chunjira Wichai⁴

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

เชียงราย ประเทศไทย^{1*}

สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เชียงราย ประเทศไทย^{1,2,3}

Regional Development Strategies, School of Social Sciences, Chiangrai Rajabhat University,
Chiangrai, Thailand^{1*}

School of Social Sciences, Chiangrai Rajabhat University, Chiangrai, Thailand^{1,2,3}

phensotsai1233@gmail.com^{1*}

Received: 2020-10-17

Revised: 2020-11-03

Accepted: 2020-11-05

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประยุกต์ที่ผู้วิจัยใช้วิธีวิทยาการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย (2) เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย และ (3) เพื่อประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย โดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ แบบสอบถาม และแบบประเมินความเหมาะสมของกลยุทธ์ กำหนดกลุ่มเป้าหมายทั้งสิ้น 64 คน

ผลการวิจัย พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงรายด้านจุดแข็ง ในเรื่อง ความเป็นเมืองโบราณ มีวัฒนธรรม ชนบวรนิยมประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ล้านนาและชาติพันธุ์มีความหลากหลาย ฯลฯ กับ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ภูมิอากาศ เหมาะสมกับการเป็นเมืองท่องเที่ยว ด้านจุดอ่อน ในเรื่อง ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นข้อเท็จจริงแก่นักท่องเที่ยวที่ครอบคลุม เช่น ประวัติศาสตร์ การจัดการฐานข้อมูล บำบัดขยะทางไป แหล่งท่องเที่ยว ยังไม่เพียงพอ ด้านโอกาส ในเรื่อง นโยบายภาครัฐสนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลัก และด้านอุปสรรค ในเรื่อง ระบบฐานข้อมูลของจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้านยังไม่มีหรือไม่ชัดเจนและภาครัฐไม่จัดระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเพื่อเชื่อมโยง

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย ในด้านวิสัยทัศน์ “เชียงแสน...แดนสวรรค์ (สวยงาม สงบ ปลอดภัย...อบอุ่นมีความสุข)” และมีประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ได้แก่ พัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นให้มีความสวยงาม ปลอดภัย ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในเชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้หลากหลาย การพัฒนารูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความสงบ สนุกและอบอุ่น พัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองโบราณและพื้นที่เชื่อมโยง และสร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างยั่งยืน

การประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย ทั้งวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์ และกลยุทธ์การพัฒนามีความเหมาะสมมากที่สุด

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์การพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมืองโบราณเชียงแสน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

ABSTRACT

This research is an applied research involving both qualitative and quantitative methods, with objectives to (1) explore the touristic capabilities of Chiangsaen Ancient City and connected areas belonging to the local government in Chiangrai border special economic zone, (2) establish sustainable tourism development strategies for Chiangsaen Ancient City and connected areas belonging to the local government in Chiangrai border special economic zone, and (3) evaluate the suitability of the sustainable tourism development strategies for

Chiangsaen Ancient City and connected areas belonging to the local government in Chiangrai border special economic zone using qualitative and quantitative methods by means of operational meeting, questionnaire and suitability evaluation form. The target group consisted of 64 individuals.

According to the results, The following strengths were observed regarding the touristic capabilities of Chiangsaen Ancient City and connected areas belonging to the local government in Chiangrai border special economic zone: the ancient city status; cultural, traditional and ethnic diversity thanks to Lanna and other cultures; and favorable geographic features and climate. The observed weaknesses include: incomplete factual information for tourists with regard to the history, database management, and insufficient signage; lack of opportunities provided by the government's policy regarding support for tourism as the main source of revenue; and nonexistent or unclear data in the province itself as well as the neighboring countries, with insufficient management from the government to connect local and international databases.

Sustainable tourism development strategies for Chiangsaen Ancient City and connected areas belonging to the local government in Chiangrai border special economic zone adopts the vision "Chiangsaen paradise (beautiful, peaceful, safe and joyful)" with 5 strategic points including decent and safe local attraction development, collaboration encouragement among neighboring countries to diversity tourism, peaceful, joyful and warm tourism development, informational technology improvement for tourism enhancement in the ancient city and adjacent areas, and collaboration establishment for sustainable local tourism management.

From the suitability evaluation, the sustainable tourism development strategies for Chiangsaen Ancient City and connected areas belonging to the local government in Chiangrai border special economic zone are considered highly suitable in the aspects of vision, objectives, strategic points and development strategies.

Keyword: development strategies, sustainable tourism, chiangsaen ancient city, local government, border special economic zone

บทนำ

จังหวัดเชียงรายตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง เนื่องจากเป็นจุดกำเนิดของอาณาจักรล้านนา มีร่องรอยแหล่งอารยธรรมปรากฏเป็นโบราณสถานที่สำคัญคือ “เมืองโบราณเชียงแสน” มีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อระดับสากลคือ “สามเหลี่ยมทองคำ” รวมทั้งมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับประเทศ ประกอบด้วย ดอยตุง ดอยแม่สลอง ดอยวาวี ภูชี้ฟ้า ผาตั้ง ตลาดชายแดนไทย - พม่า จังหวัดแม่สาย วัดร่องขุน และบ้านดำ นอกจากนี้ จังหวัดเชียงรายยังเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย เมืองมรดกโลกหลวงพระบาง (ลาว) สิบสองปันนา कुณหมิง ตาลี ลีเจียง แชงกริลา (จีน) และเชียงตุง อินเล ตองยี (เมียนมาร์)

จังหวัดเชียงรายมีภูมิอากาศที่ดี สิ่งแวดล้อมธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์ มีประเพณีแบบล้านนา สืบทอดมาช้านาน มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งนับว่าเป็นทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางอารยธรรม แหล่งล้านนา รวมถึงโบราณสถานและความหลากหลายของชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย ที่กลายเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยือนจังหวัดเชียงรายเป็นจำนวนมาก ปี 2560 จังหวัดเชียงรายมีผู้มาเยี่ยมเยือน 2,288,218 คน ขณะที่ในปี 2561 มีผู้มาเยี่ยมเยือน 2,311,370 คน หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.01 ส่วนในปี 2562 มีผู้มาเยี่ยมเยือน 2,751,780 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2561 ร้อยละ 19.05 ในส่วนของด้านรายได้การท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงราย ในปี 2560 มีรายได้รวม

15,024.64 ล้านบาท ปี 2561 มีรายได้ลดลงเหลือ 14,485.38 ล้านบาท หรือลดลงร้อยละ 3.59 ส่วนปี 2562 มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็น 18,817.93 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.91 แม้จะมีรายได้จากการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น แต่จังหวัดเชียงรายยังมีปัญหาด้านการท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังนิยมเดินทางมาจังหวัดเชียงรายเฉพาะในฤดูหนาว ส่วนในฤดูร้อนและฤดูฝนจำนวนนักท่องเที่ยวจะลดลงมาก และยังสังเกตได้ว่านักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่เป็นชาวไทย ทำให้จังหวัดเชียงรายยังขาดโอกาสการสร้างรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่มีกำลังซื้อสูง ดังสถิติของกรมการท่องเที่ยว ปี 2560 จังหวัดเชียงรายมีจำนวนผู้เยี่ยมเยือนทั้งหมด 2,751,780 คนเป็นชาวไทย 2,231,702 คน ชาวต่างประเทศ 520,078 คน (Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports, 2018)

ด้วยเหตุนี้ ในปี 2558 องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) จึงมีนโยบายในการเสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายในพื้นที่อำเภอเชียงแสน โดยได้เตรียมความพร้อมเพื่อการประกาศให้เมืองเชียงแสนเป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการประเมินเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเกิดความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม คงสภาพแหล่งท่องเที่ยวให้มีความงดงาม สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความ

ประทับใจ แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ
ให้ระลึกถึงและกลับมาท่องเที่ยวใหม่

แต่ปัจจุบันอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย
ยังขาดการวางตำแหน่งด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน
และสอดคล้องกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ
ท้องถิ่นและบริบทการท่องเที่ยวของโลกในปัจจุบัน
ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ยังขาดการเชื่อมโยงกันอย่างเป็นรูปธรรม โดยเน้น
การพัฒนาแต่ภายในหน่วยงานของตนเองเป็นหลัก
รวมถึงแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวก็ยัง
ไม่สอดคล้องกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของ
ภาพรวมและของแต่ละท้องถิ่น และหน่วยงานของ
รัฐที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นและองค์กรเอกชนยังขาดการ
ทำงานแบบบูรณาการ ทำให้ไม่สามารถพัฒนา
การท่องเที่ยวในภาพรวมไปสู่มาตรฐานสากลได้
ส่วนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐและ
ผู้ประกอบการรวมถึงพนักงานด้านการท่องเที่ยวยัง
ขาดความรู้ความเข้าใจบริบทการท่องเที่ยวใน
ปัจจุบัน และยังขาดทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ
โดยเฉพาะภาษาประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งการ
ไหลบ่าของกระแสทุนนิยมทำให้วัฒนธรรมท้องถิ่น
ถูกละเลยและถูกกลืนหายไปเรื่อย ๆ ทุกขณะ
ส่งผลให้บรรยากาศการท่องเที่ยวในท้องถิ่นขาด
อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แตกต่าง
และน่าสนใจ รวมถึงการบริหารจัดการทางการ
ท่องเที่ยวของท้องถิ่นยังไม่สามารถดำเนินการได้
อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกล่าวโดยสรุป คือ การ
ท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรียังขาดการวางตำแหน่ง
(Positioning) ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับศักยภาพ
ด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่นและบริบทการ

ท่องเที่ยวของโลกในปัจจุบันและขาดการพัฒนา
แผนยุทธศาสตร์และการดำเนินงานพัฒนาการ
ท่องเที่ยวแบบบูรณาการ (Chiang Rai Provincial,
2018)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นได้ว่าองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น พื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรียังไม่สามารถนำ
ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวมาใช้อย่างมี
ประสิทธิภาพ เนื่องจากยังขาดการพัฒนาแผน
ยุทธศาสตร์การพัฒนาและการดำเนินงานพัฒนา
การท่องเที่ยวแบบบูรณาการ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าควรมี
การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการ
ดำเนินงานพัฒนาการพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์
แบบบูรณาการ เพื่อให้เกิดจุดยืนและทิศทางการ
พัฒนาการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพ
ด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่และบริบทการท่องเที่ยว
ของโลก รวมถึงทำให้เกิดความร่วมมือของภาครัฐ
ภาคเอกชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ตลอดจนผู้ที่
เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อเป็นการ
พัฒนาการท่องเที่ยวให้ส่งผลต่อการพัฒนา
เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของจังหวัด
เชียงรายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวพื้นที่
เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจ
พิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสน

และพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย

3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนากองท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ศึกษาสภาพปัจจุบันของการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงและการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยง เพื่อการจัดทำแผนยุทธศาสตร์

ขอบเขตด้านประชากรที่ศึกษา คือ นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดเชียงราย สำนักงานเชียงราย ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย และประธานสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรมจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านสถานที่ศึกษา คือ พื้นที่ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ได้แก่ อำเภอแม่สายอำเภอเชียงแสน และอำเภอเชียงของ

ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา รวมเวลา 24 เดือน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ซึ่งมีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่

1. นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 15 คน จากพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย
2. กำนัน จำนวน 10 คน
3. ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 35 คน
4. ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเชียงราย จำนวน 1 คน
5. ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดเชียงราย สำนักงานเชียงราย จำนวน 1 คน
6. ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดเชียงราย จำนวน 1 คน
7. ประธานสมาคมธุรกิจท่องเที่ยวและโรงแรม จังหวัดเชียงราย จำนวน 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สร้างจากการรวบรวมข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีข้อเท็จจริงของศักยภาพสภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนพิเศษ จังหวัดเชียงราย ข้อมูล

จากงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยยึดตาม
วัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย รายละเอียดดังนี้

1. การประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผู้วิจัยใช้การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล แล้วมาสรุป ประเด็น เพื่อวิเคราะห์ถึงศักยภาพการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสน และพื้นที่ เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใน เขตเศรษฐกิจชายแดนพิเศษ จังหวัดเชียงราย ซึ่ง ทั้งหมดเป็นการวิเคราะห์ศักยภาพก่อนนำไป ประเมินค่าเฉลี่ยเพื่อนำไปกำหนด ร่าง ยุทธศาสตร์ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมือง โบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจชายแดน พิเศษจังหวัดเชียงราย รายละเอียดดังนี้

1.1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ศักยภาพการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมือง โบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจชายแดน พิเศษ จังหวัดเชียงรายในภาพรวม

1.2 ดำเนินการโดยใช้เทคนิค SWOT Analysis เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยมีหลักการเก็บรวบรวม ข้อมูลการตรวจสอบความเห็นพ้องต้องกันกับ ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการและข้อเสนอแนะ เพิ่มเติม

1.3 นำผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis ไปจัดทำเป็นแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้เข้า ร่วมประชุมได้ประเมินศักยภาพ

1.4 ดำเนินการวิเคราะห์แบบ Matrix และการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอก แบบ Matrix

1.5 วิเคราะห์ TOWS matrix เพื่อ กำหนดทิศทางของการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่ เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจ พิเศษชายแดนจังหวัดเชียงรายโดยนำคะแนนจาก การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของปัจจัยภายในและ ภายนอก

1.6 การจัดทำร่างยุทธศาสตร์การ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมืองโบราณ เชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจชายแดนพิเศษ จังหวัดเชียงราย โดยประกอบด้วย วิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์การพัฒนา โดยการ กำหนดกลยุทธ์ครั้งนี้เป็นการนำผลจากการ วิเคราะห์สภาวะแวดล้อมด้านการจัดการศึกษาจาก เทคนิค SWOT มาพิจารณาแนวทางกำหนดกรอบ การจัดทำ

2. แบบสอบถาม

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประชุมเชิง ปฏิบัติการและการ SWOT Analysis มาจัดทำเป็น แบบสอบถามเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ทำการ กำหนดค่าคะแนนเพื่อนำไปกำหนดสภาวะ แวดล้อมของการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่เมือง โบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดนจังหวัดเชียงราย ดังนี้

ปัจจัยภายในด้านจุดแข็ง และด้านจุดอ่อน

ปัจจัยภายนอก ด้านโอกาส และด้านอุปสรรค

โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบตรวจสอบรายการมีมาตราส่วนประมาณ 4 ระดับ คือ

- 4 หมายถึง มากที่สุด
- 3 หมายถึง มาก
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

3. แบบประเมินความเหมาะสม

ผู้วิจัยนำร่างยุทธศาสตร์การพัฒนากองทุนที่ยั่งยืนในพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสน และพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจชายแดนพิเศษ จังหวัดเชียงราย โดยให้ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการได้ลงคะแนนในแบบประเมิน โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบตรวจสอบรายการมีมาตราส่วนประมาณ 4 ระดับ คือ

- 4 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
- 3 หมายถึง เหมาะสมมาก
- 2 หมายถึง เหมาะสมน้อย
- 1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. แบบสอบถาม

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค

1.2 เขียนนิยามศัพท์ปฏิบัติการที่สรุปจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 เขียนกรอบแนวคิดการวิจัยที่รวบรวมจากการเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ

1.4 สร้างข้อคำถามสำหรับแบบสอบถาม ซึ่งได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ และการ SWOT Analysis มาจัดทำเป็นแบบสอบถามเพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้ทำการกำหนดค่าคะแนนเพื่อนำไปกำหนดสภาวะแวดล้อมของการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย ดังนี้

ปัจจัยภายในด้านจุดแข็งและด้านจุดอ่อน
ปัจจัยภายนอก ด้านโอกาส และด้านอุปสรรค

โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบตรวจสอบรายการมีมาตราส่วนประมาณ 4 ระดับ คือ

- 4 หมายถึง มากที่สุด
- 3 หมายถึง มาก
- 2 หมายถึง น้อย
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด

1.5 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านเป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะในแต่ละด้านเป็นรายข้อ และให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence; IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยาม

เชิงปฏิบัติการ โดยข้อคำถามทั้งหมดมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 โดยผู้วิจัยนำข้อคำถาม มาปรับปรุงให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

1.6 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ประชากรจริง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ โดยการวิเคราะห์ค่าระหว่างข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบัค (Cronbach)

1.7 จากนั้นพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพรายข้อเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากรจริง โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 และพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งฉบับมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .7 โดยแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.28-0.92 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 แสดงให้เห็นว่า แบบสอบถามมีค่าอำนาจเชื่อมั่นในระดับสูง

1.8 นำแบบสอบถามไปให้ประชากรได้ตอบแบบสอบถามเพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย

2. แบบประเมินความเหมาะสม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่

เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจชายแดนพิเศษ จังหวัดเชียงราย เมื่อที่ประชุมเชิงปฏิบัติการได้ร่วมกันร่างยุทธศาสตร์แล้ว จะนำมาสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ เพื่อให้ที่ประชุมได้ลงคะแนนความเหมาะสม

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดขอบเขตเนื้อหาของแบบประเมิน

2.2 เขียนนิยามศัพท์ปฏิบัติการที่สรุปจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 เขียนกรอบแนวคิดการวิจัยที่รวบรวมจากการเขียนนิยามศัพท์เฉพาะ

2.4 สร้างข้อคำถามสำหรับแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบตรวจสอบรายการมีมาตราส่วนประมาณ 4 ระดับ คือ

4 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

3 หมายถึง เหมาะสมมาก

2 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

2.5 นำแบบประเมินที่สร้างเสร็จแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ และให้คะแนนความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content validity) ของแบบประเมินที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence; IOC) ระหว่างข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยข้อคำถามทั้งหมดมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60

– 1.00 โดยผู้วิจัยนำข้อคำถามมาปรับปรุงให้เหมาะสมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.6 นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่ประชากรจริง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกของข้อคำถามเป็นรายข้อ โดยการวิเคราะห์ค่าระหว่างข้อกับคะแนนรวม (Item-Total Correlation) และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมิน ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

2.7 จากนั้นพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่มีคุณภาพรายข้อเพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับประชากรจริง โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 และพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาทั้งฉบับมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .7 โดยแบบสอบถามมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.31-0.83 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 แสดงให้เห็นว่า แบบประเมินมีค่าอำนาจเชื่อมั่นในระดับสูง

2.8 นำแบบประเมินไปให้ประชากรได้ตอบแบบประเมินความเหมาะสมยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจชายแดนพิเศษ จังหวัดเชียงราย

การดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจชายแดนพิเศษ จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์ SWOT Analysis และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยตัวผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้จัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากที่ประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบปลายเปิด วิเคราะห์โดยการ บรรยายสรุปเป็นประเด็น

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ มีมาตราส่วนประมาณ 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์พิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.00 หมายถึง มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50 หมายถึง มาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50 หมายถึง น้อย
ค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินกลยุทธ์ ผู้วิจัยได้จัดทำกับข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ มีมาตราส่วนประมาณ 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์พิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51 – 4.00

หมายถึง ความเหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51 – 3.50

หมายถึง ความเหมาะสมมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51 – 2.50

หมายถึง ความเหมาะสมน้อย

ค่าเฉลี่ยค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50

หมายถึง ความเหมาะสมน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

สรุปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงรายพบว่า

ค่าเฉลี่ยศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงรายด้านจุดแข็ง ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 3.70$) ค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่อง ความเป็นเมืองโบราณ มีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาวัฒนธรรมล้านนาและชาติพันธุ์มีความหลากหลาย ฯลฯ กับ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ เหมาะสมกับการเป็นเมืองท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมา คือ เส้นทางโลจิสติกส์ของพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียงและประเทศเพื่อนบ้าน ($\bar{X} = 3.80$) และมีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพ สปาและท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับการส่งเสริมเป็นเขตเศรษฐกิจชายแดน ทำให้มีผลต่อการท่องเที่ยว และมีทรัพยากรธรรมชาติและปัจจัยอื่น ๆ ทางการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาได้ ($\bar{X} = 3.80$) เท่ากัน

ค่าเฉลี่ยศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงรายด้านจุดอ่อน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$) ค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่อง ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นข้อเท็จจริงแก่นักท่องเที่ยวที่ครอบคลุม เช่น ประวัติศาสตร์ การจัดการฐานข้อมูล ป้ายบอกระยะทางไป แหล่งท่องเที่ยว ยังไม่เพียงพอ ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมา คือ การกำหนดยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษยังไม่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.90$) และการค้นหาตัวตน (อัตลักษณ์) ของพื้นที่ไม่พบทำให้มีจุดขายหรือเสน่ห์ด้านการท่องเที่ยวที่ชัดเจน ($\bar{X} = 3.79$) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงรายด้านโอกาสในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.75$) ค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่อง นโยบายภาครัฐสนับสนุนการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลัก ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมา คือ การติดต่อค้าขายร่วมมือกันของประเทศในเขต GMS ทำให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ($\bar{X} = 3.83$) และการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบกเชื่อมต่อกับจีน พม่า และลาว ($\bar{X} = 3.77$) ตามลำดับ

ค่าเฉลี่ยศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงรายด้านอุปสรรคในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.69$) ค่าเฉลี่ยสูงสุดในเรื่อง ระบบฐานข้อมูลของจังหวัดและประเทศ

เพื่อนบ้านยังไม่มีหรือไม่ชัดเจนและภาครัฐไม่จัดระบบฐานข้อมูลการท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศเพื่อเชื่อมโยง ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมา คือ นโยบายรัฐด้านตลาดการท่องเที่ยวมุ่งเน้นเฉพาะบางพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวมีความสนใจเท่านั้น เช่น เชียงใหม่ ภูเก็ต พัทยา ($\bar{X} = 3.80$) และกฎระเบียบไม่ได้รองรับการท่องเที่ยวใน GMS เพื่อความสะดวกของนักท่องเที่ยวต่างชาติ กับการรวมตัวขององค์กรภาครัฐ เอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ของ จังหวัดเชียงรายมีน้อย ($\bar{X} = 3.77$) เท่ากัน

สรุปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย พบว่า

วิสัยทัศน์

เชียงแสน...แดนสวรรค์ (สวยงาม สงบ ปลอดภัย...อบอุ่นมีความสุข)

เป้าประสงค์

เป้าประสงค์ระยะสั้น

สร้างอัตลักษณ์ของเมืองโบราณเป็น “เชียงแสน...แดนสวรรค์ (สวยงาม สงบ ปลอดภัย...อบอุ่นมีความสุข)” ให้เป็นที่รู้จัก และนำกลับมาท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย ชาวต่างชาติ โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวจีนที่เข้าสู่จังหวัดเชียงรายทางด่านสากลอำเภอเชียงของ และเชียงแสนซึ่งกลุ่มนี้เป็นคนรุ่นใหม่มีฐานะดีนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและชอบสนุกสนาน ตลอดจนกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและฟ้านักกระยะ

ยาวที่มาใช้พื้นที่ที่สงบร่มเย็นเป็นที่พักผ่อน โดยให้เชียงแสนเมืองโบราณเป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว

เป้าประสงค์ระยะยาว

“เชียงแสน...แดนสวรรค์ (สวยงาม สงบ ปลอดภัย...อบอุ่นมีความสุข)” เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมที่โดดเด่นที่สุดของจังหวัด และเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในเขตเศรษฐกิจชายแดนอย่างสมบูรณ์ มีนักท่องเที่ยวมาเยือนปีละไม่ต่ำกว่า 1.5 ล้านคน สร้างรายได้ให้แก่อุตสาหกรรมปีละ 1 หมื่นล้านบาท รวมถึงเป็นเมืองต้นแบบของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรม

ประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

ที่ประชุมเชิงปฏิบัติการได้ร่วมกันกำหนดร่าง ประเด็นยุทธศาสตร์ได้ 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นให้มีความสวยงามปลอดภัย
2. ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในเชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้หลากหลาย
3. การพัฒนารูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความสงบ สนุกและอบอุ่น
4. พัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองโบราณและพื้นที่เชื่อมโยง
5. สร้างความร่วมมือในการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างยั่งยืน

สรุปตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่เมืองโบราณเชียงแสน

และพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงราย พบว่า

ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของวิสัยทัศน์อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.93$) ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของเป้าประสงค์อยู่ในระดับความเหมาะสมมากที่สุด โดยเป้าประสงค์ระยะสั้นและระยะยาว ($\bar{X} = 3.93$) เท่ากัน

ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 และกลยุทธ์การพัฒนาอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวภายในท้องถิ่นให้มีความสวยงามปลอดภัย ($\bar{X} = 3.83$)

ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 และกลยุทธ์การพัฒนาอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสร้างร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในเชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้หลากหลาย ($\bar{X} = 3.73$)

ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 และกลยุทธ์การพัฒนาอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 3.73$) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนารูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความสงบ สนุกและอบอุ่น

ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 และกลยุทธ์การพัฒนา อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองโบราณและพื้นที่เชื่อมโยง ($\bar{X} = 3.73$)

ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 และกลยุทธ์การพัฒนา อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ยุทธศาสตร์ที่ 5 สร้างความ

ร่วมมือในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 3.87$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ศักยภาพการท่องเที่ยวเมืองโบราณ เชียงแสนและพื้นที่เชื่อมโยงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดเชียงรายด้านจุดแข็งในเรื่อง ความเป็นเมืองโบราณ มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา วัฒนธรรม ล้านนาและชาติพันธุ์มีความหลากหลาย ฯลฯ กับ ลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมิอากาศ เหมาะสมกับการเป็นเมืองท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ปรับปรุงจาก UNEP, 1992 และ WTO, 1997 ที่ได้กล่าวว่า ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษา วัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความสมดุลความตึงเครียดทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งประเภทความสวยงามตามธรรมชาติหรือประเภทโบราณสถาน ศิลปะ วัฒนธรรมสามารถใช้เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปพักผ่อนหย่อนใจให้หายจากความเครียดจากภาระหน้าที่ประจำได้ และสอดคล้องกับ Jittangwattana, B. (1999) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือการสนับสนุนส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว เพื่อก่อให้เกิดความรัก ความหวงแหน การสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องทรัพยากรท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน โดยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

คือ คนในชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและการจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเอง โดยเน้นทางวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงาม รวมถึงบทบาทของโครงการท่องเที่ยว เพื่อชีวิตและธรรมชาติ คือ เป็นสะพานเชื่อมความเข้าใจระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชน บอกเล่าเรื่องราวของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวได้เรียนและในขณะเดียวกันคนในชุมชนก็เรียนรู้จากนักท่องเที่ยวด้วย ในด้านการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ท้องถิ่น ชุมชน และภาคเอกชนควรเป็นไปในลักษณะที่ภาครัฐเป็นหน่วยสนับสนุนโดยท้องถิ่น ชุมชน และภาคเอกชนเป็นหน่วยดำเนินการบริหารจัดการภายใต้วัตถุประสงค์ร่วมกัน คือ การพัฒนาที่ยั่งยืน และสอดคล้องกับ Srithongroong, R. (2010) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง พบว่าหากมีการกำหนดเกณฑ์วัดชี้วัดการท่องเที่ยวชุมชนที่ชัดเจน นำไปสู่การสร้างตัวแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่คำนึงถึงความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

2. วิสัยทัศน์ที่ว่า “เชียงแสน...แดนสวรรค์ (สวยงาม สงบ ปลอดภัย...อบอุ่นมีความสุข)” เป็นเมืองที่นักท่องเที่ยวต้องการมาพักผ่อน พบกับความสวยงาม สงบ มีความปลอดภัย และมีความสุข อบอุ่นเมื่อได้มาเยือนอย่างมีความสุข มีเป้าหมายระยะสั้น ระยะยาว และมียุทธศาสตร์ที่เน้นในกระบวนการพัฒนานั้น เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับ Intasame, S. (2012) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กรณีศึกษาตำบลปากน้ำปราณ

ที่พบว่า ตำบลปากน้ำปราณ มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ทางระบบ นิเวศ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ การเดินศึกษาธรรมชาติ การปลูกป่าชายเลน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวก มีเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงได้ และสอดคล้อง Intorn, A. (2008) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงรายเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขงตอนบน พบว่า การร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงรายอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดแผนพัฒนาระยะสั้น ระยะยาว หนึ่งปี สามปี ห้าปี โดยมีภาคเอกชนเป็นเจ้าภาพหลัก ภาครัฐเป็นฝ่ายสนับสนุน และที่สำคัญจะต้องมีเอกภาพในการทำงาน ควรกระตุ้นให้รัฐได้มุ่งเน้นความร่วมมือในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านอย่างจริงจัง โดยเน้นจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นและสามารถปฏิบัติได้จริงข้อเสนอเชิงพัฒนา ผู้วิจัยเห็นว่า ควรพัฒนามากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและครอบคลุม 12 เดือน เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวสามารถอยู่ในจังหวัดเชียงรายได้นานขึ้น เน้นการพัฒนาทักษะภาษา ทักษะการบริหาร และแนวทางปฏิบัติต่อนักท่องเที่ยวของบุคลากรและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ชุมชนโดยให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น คนในชุมชนเข้ามาร่วมพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวยั่งยืน

3. ผลการประเมินความเหมาะสมของวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์และกลยุทธ์การพัฒนาอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ซึ่งสอดคล้อง

กับ Rattanaphanop, K. (2008) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าการกำหนดวิสัยทัศน์ของจังหวัดปราจีนบุรีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมในระดับนานาชาติ และพัฒนาให้เป็นศูนย์วิจัยค้นคว้าด้านการท่องเที่ยวอารยธรรมทวารวดี และวัฒนธรรมท้องถิ่น และพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน 2) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการจะนำไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ คือ ยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาสังคม วัฒนธรรม จิตใจและการปลูกจิตสำนึก และยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาชุมชนและสอดคล้องกับ Teppaitoon, K. (2008) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในย่านบางมดกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) การกำหนดวิสัยทัศน์ของย่านบางมด ย่านบางมดจะพัฒนาเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม เพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน ประเพณี วิถีชีวิตชาวสวนริมคลอง และเพื่อพัฒนาจิตใจ ปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์และย่านบางจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิถีชีวิตริมคลอง ที่มีมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมระดับสากลและย่านบางมดจะพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการและย่านบางมดจะพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นตามแนวทางของการเศรษฐกิจแบบพอเพียงเพื่อพัฒนาชุมชนย่าน

บางมดแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน 2) ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาการท่องเที่ยวย่านบางมดที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์มีดังนี้ยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจย่านบางมด ยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรม ปลูกจิตสำนึก พัฒนาจิตใจด้านเศรษฐกิจแบบพอเพียง ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวพัฒนาชุมชนย่านบางมดแบบบูรณาการ และสอดคล้องกับ Intasame, S. (2012) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์กรณีศึกษาตำบลปากน้ำปราณพบว่า ผลการประเมินยุทธศาสตร์มีความเหมาะสมระดับมาก สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนา

1.1 ควรมีการกำหนดนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองโบราณโดยการเอานาอัตลักษณ์เฉพาะพื้นที่มาเป็นจุดเด่นในการพัฒนาเพื่อจูงใจนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่

1.2 ควรเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนากับจังหวัดเชียงรายและกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 เพื่อการจัดหางบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความสวยงาม ปลอดภัยและอบอุ่น

2. ข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาพื้นที่

2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ควรค้นหาจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาข่าวสาร ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว

2.2 ชุมชน ท้องถิ่น ควรให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันและควรอนุรักษ์ รักษาแหล่งท่องเที่ยวให้สวยงามอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวไปใช้ ในการปฏิบัติงานจริง

คือ ศึกษารูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมตามแนวชายแดนไทย-ลาว-พม่าในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดเชียงราย

2. ควรศึกษาวิจัยร่วมกันเกี่ยวกับการพัฒนายุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงพื้นที่บริเวณชายแดนไทย-ลาว-พม่า

3. ควรศึกษากรณีตัวอย่างที่ดีของการท่องเที่ยวชายแดนไทยในพื้นที่อื่น เพื่อนำมาเป็นแนวทางหรือเปรียบเทียบกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว

REFERENCES

- Chiang Rai Provincial. (2018). **"Tourism Management Information System"**. Retrieved July 7, 2018, from <http://www.chiangrai.net/dashboard19/>. (in Thai)
- Department of Tourism Ministry of Tourism and Sports. (2018). **"Statistical Subcommittee Meeting Chiang Rai Province"**. Retrieved July 7, 2018, from http://osthailand.nic.go.th/masterplan_area/userfiles/files/03_002.pptx. (in Thai)
- Intasame, S. (2012). The Strategies of Sustainable Tourism Development in Phachupkhirikhan Province : The Case Study of Paknampran Sub-district. **Rajabhat Phranakhon Research Journal**. 7(10) January-June, 10-23. (in Thai)
- Intorn, A. (2008). **Tourism strategy in Chiang Rai Province is a linking center in the Upper Mekong Subregion**. Doctor of Philosophy (Regional Development Strategies). Chiangrai: Chiangrai Rajabhat University.
- Jittangwattana, B. (1999). **Sustainable tourism development planning**. 1st ed. Chiangmai: Faculty of Humanities Chiangmai University. (in Thai)
- Rattanaphanop, K. (2008). **Strategic Plan for Sustainable Tourism Development in Prachinburi Province**. Master of Business Administration (Hotel and Tourism Management). Phitsanulok: Naresuan University. (in Thai)

- Srithongroong, R. (2010). Strategies for Model Construction of Sustainable Tourism in Lower Central Plain Province. **Silpakorn University Journal**. 30(2) July-December, 83-96. (in Thai)
- Teppaitoon, K. (2008). **Strategic Plan for Sustainable Tourism Development in Bangmod, Bangkok**. Master of Business Administration (Hotel and Tourism Management). Phitsanulok: Naresuan University. (in Thai)